

WWF България
ул. Княз Борис I, No 147
София 1000

Тел. (02) 950 50 40
office@wwf.bg
http://wwf.bg

До:

Министерство на околната среда и водите

Изх.№ 3328/25.08.2022 г.

Относно: доклад за оценка на степента на съвместимост на „Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2021 – 2027 г“ с предмета и целите на защитените зони от Натура 2000

Уважаеми госпожи и господа,

Моля, запознайте се с нашето становище във връзка с обявеното обществено обсъждане на доклада за ОС на СЗСР¹. Становището ни засяга мярката „II.A.7. - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)“.

Предложение

В част 5.5., предложения за мерки, предвидени за предотвратяване, намаляване и възможно отстраняване на неблагоприятните въздействия, по отношение на мярката „II.A.7. - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)“ предлагаме нова мярка 6 със следния текст: „Мярка 6. От подпомагането за интервенцията се изключват защитените зони съвпадащи с трите национални парка.“, като тази мярка стане част от решението по ОС на компетентния орган.

Мотивите за това предложение са дадени по-долу.

1. Част 5.2.1. на доклада прави подробно описание и анализ на **значителното отрицателно въздействие, което интервенцията вече е оказала** върху алпийски и суб-алпийски тревни местообитания и водни местообитания, вече регистрирано от прилагането на мярката през изминалите два финансови периода в две от зоните, 33 „Пирин“ и 33 „Централен Балкан“, и през един финансов период в 33 „Рила“. Въздействие на евентуално бъдещо прилагане на интервенцията следва да бъде оценено кумулативно с въздействието от досегашното ѝ прилагане, като това следва да обоснове висока степен на отрицателно въздействие на засегнатите местообитания и местообитания на видове.

1

2. Особено тежко е въздействието върху **езерата, местообитание 3130**, по-специално този негов под-тип, който се среща само в Рила и Пирин, тъй като местообитанието се среща почти изцяло в двата национални парка Рила и Пирин. По данни на дирекцията на НП “Пирин”² в местообитание 3130 - Олиготрофни до мезотрофни стоящи води с растителност от Littorelleteauniflorae и/или Isoeto-Nanojuncetea) се наблюдават процеси на повишена еутрофикация на езера поради вток на биогенни елементи, ерозия и разрушаване на бреговете и намаляване прозрачността на водите, като причината за това е пашуването на стада от едри породи крави край бреговете на езерата. Оценка на природозащитното състояние (ПС) на ниво защитена зона е правена единствено през 2013 г., съответно това е последната научна информация относно ПС на местообитанията в зоната. Състоянието на местообитание 3130 в ЗЗ „Пирин“ е неблагоприятно незадоволително, поради „Повишена еутрофикация поради вток на биогенни елементи в резултат на интензивна паша на крави в района на някои от езерата“.
3. В рамките на настоящата ПРСР, мярката за пасторализъм е част от Агроекология и климат, която съгласно чл. 28 на Регламент (ЕС) № 1305/2013 „е насочена към опазването и към насърчаването на необходимите промени в селскостопанските практики, **които имат положителен принос за околната среда** и климата.“. Целта за положителен принос обаче не само, че не е постигната, но напротив, дирекциите на националните паркове са обоснавали проекти за безвъзмездна финансова помощ по ОПОС 2014 – 2020 със следните проблеми:
- **“Пирин”** – местообитание 3130 - Олиготрофни до мезотрофни стоящи води с растителност от Littorelleteauniflorae и/или Isoeto-Nanojuncetea) – засегнато от **процеси на повишена еутрофикация на езера поради вток на биогенни елементи, ерозия и разрушаване на бреговете и намаляване прозрачността на водите**, като причините за това са пашуването на стада от едри породи крави край бреговете на езерата³;
 - **„Централен Балкан“** - 9150 Термофилни букови гори, 9130 Букови гори от типа Asperulo-Fagetum, 9110 Букови гори от типа Luzulo-Fagetum, 7140 Преходни блата и плаващи подвижни торфища, 6230* Богати на видове картълони съобщества върху силикатен терен в планините, 6150 Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества, 62D0 Оро-мизийски ацидофилни тревни съобщества, 6170 Алпийски и субалпийски варовикови тревни съобщества – засегнати от **свободно пашуващите животни, които навлизат в забранени за паша територии - резервати, горски територии и др. Постоянното навлизане на домашни животни в горските местообитания води до тяхната фрагментация, обедняване на тревния състав, механични повреди, утъпкване,**

² <http://2020.eufunds.bg/bg/6/0/Project/Activities?contractId=j%2FQxmBsjT98BTX3c%2Ftlcaw%3D%3D&isHistoric=False>

³ <http://2020.eufunds.bg/bg/6/0/Project/Activities?contractId=j%2FQxmBsjT98BTX3c%2Ftlcaw%3D%3D&isHistoric=False>

системно замърсяване на питейни водоизточници, безпокойство на дивите животни и др.⁴

- „Рила“ - 1371 *Rupicapra rupicapra balcanica* ДНП отбелязва пашуването на домашни животни като фактор, **възпрепятстващ достигането на оптимално заемане на всички подходящи местообитания за дивата коза**⁵.

Положителният принос за околната среда не само, че не е постигнат, но е постигнато отрицателно въздействие, което е наложило скъпо-струващи мерки за адресиране. В рамките на процедура [Подобряване на природозащитното състояние на видове и типове природни местообитания на територията на мрежата Natura 2000, попадащи в национални паркове, природни паркове и поддържани резервати](#) по ос 3 на ОПОС 2014 – 2020 Дирекциите на трите национални парка обосновават дейности за адресиране на горните проблеми на обща стойност 1 492 131 лв.

4. Смятаме, че е налице хипотезата на чл.13 от Наредбата за оценка за съвместимост за **недопустимост на интервенцията с режима на съответните защитени територии по закона за защитените територии (ЗЗТ)** поради следните мотиви:
 - Доколкото животните, обект на субсидирана паша в националните паркове, се използват за производство на месо, субсидираната паша може да се разглежда като **„производствена дейност“**. Производствената дейност е забранена от т.2 на чл.21 на закона;
 - Видяхме по-горе обосновката на НП „Рила“ за това, че субсидираната паша е фактор възпрепятстващ достигането на оптимално заемане на всички подходящи местообитания за дивата коза. Субсидираната паша в националните паркове се извършва във високопланинските тревни местообитания в активния вегетативен сезон, като така пашуващите животни се явяват активна **конкуренция** на естествено срещащи се диви копитни видове в парка. Съответно, това би следвало да се разглежда като **„внесяне на неприсъщи видове“** и **„намеса в биологичното разнообразие“**. Първото е забранено от т.5, а второто от т.16 на чл.21 на ЗЗТ;
 - Описаното в доклада утъпкване на площите около водоизточници, реки и езера, водещо до ерозия представлява **„нарушаване на естественото състояние на водни площи и техните брегове“**, забранено от т.9 от чл.21 на ЗЗТ.
 - **„замърсяване на водите“** е описано детайлно в част 5.2.1. на доклада по ОС, както и в описанията на парковите дирекции, обосноваващ проекти по ОПОС, съответно то представлява нарушаване забраната на т.12 на чл.21 на ЗЗТ.
5. Практиката от прилагането на мярката пасторализъм в НП „Пирин“ в рамките на два финансови периода, показва, че у институциите **липсва капацитет за правилно планиране на допустимите бройки пашуващи животни, както и какъвто и да било капацитет за контрол**. Доклад „ОПАЗВАНЕ, ПОДДЪРЖАНЕ И АКО Е НЕОБХОДИМО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА БЛАГОПРИЯТНОТО ПРИРОДОЗАЩИТНО СЪСТОЯНИЕ НА ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ В БЕЗЛЕСНАТА ЗОНА, ЧРЕЗ ПАША НА ДОМАШНИ ЖИВОТНИ“ по проект на ДНП „Пирин“, от окт. 2014 г, дава информация за площите за

⁴ <http://2020.eufunds.bg/bg/6/0/Project/Activities?contractId=XUe8MgUve2dfQMxv3su%2BWw%3D%3D&isHistoric=False>

⁵ <http://2020.eufunds.bg/bg/6/0/Project/Activities?contractId=zgBjDbJv%2FBkkZq3JarKLHA%3D%3D&isHistoric=False>

паша, броя и вида на пашуващите животни от 2008 до 2014 вкл. Данните (стр.8)⁶ , показват, че за целия период както бройките животни, така и площите отдадени за паша са **под** тези, планирани от парковата дирекция. Въпреки това обаче, експертите проучващи състоянието на две от тревните местообитания установяват, че „в определените за проучване отдели, бяха установени **преизпасани територии над 50%...**“ (стр.164)⁷ .

Проблемът с контрола е описан в ПРОЕКТ НА ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА НАЦИОНАЛЕН ПАРК ПИРИН ЗА ПЕРИОДА 2014-2023: Не се контролира достатъчно пашата на говедата; животните се концентрират в много по-високи бройки на хектар; ясно е видимото изменение на растителността в следствие от пренасищане с едър рогат добитък, съпроводено с утъпкване и обедняване. Безконтролната паша особено около езерата води до евтрофикация на водите, инвазия на плевелна растителност и/или вторична сукцесия, развитие на вторична дървесна и храстова растителност в пасищата (стр.166 от проекта на АПУ⁸).

6. Решение по дело на Съда на европейския съюз Case C-411/19 постановява, че

*„48 По силата на член 6, параграф 3 от Директивата за местообитанията компетентният национален орган трябва да откаже да разреши разглеждания план или проект, **когато съществува несигурност относно липсата на неблагоприятни последици за интегритета на съответната територия.** По този начин посочената разпоредба включва принципа на предпазните мерки и позволява ефикасно да се предотврати засягането на интегритета на защитените територии, дължащо се на предвидените планове или проекти. Не толкова стриктен критерий за одобрение не би могъл да гарантира толкова ефикасно постигането на целта за защита на териториите, към която се стреми споменатата разпоредба (решения от 7 септември 2004 г., *Waddenvereniging* и *Vogelbeschermingsvereniging*, C-127/02, EU:C:2004:482, т. 57 и 58, от 11 април 2013 г., *Sweetman* и др., C-258/11, EU:C:2013:220, т. 41 и от 21 юли 2016 г., *Orleans* и др., C-387/15 и C-388/15, EU:C:2016:583, т. 53).“*

Практиката на Съда е ясна, че в случаите, в които няма сигурност за липса на неблагоприятни въздействия на дадена интервенция, това е основание за нейното отхвърляне.

7. Оценката по чл.31 на ЗБР (съответно чл. 6.3. на директива 92/43/ЕИО), следва да се извърши спрямо целите на опазване на зоните. Понастоящем например за 33 Пирин липсват специфични подробни природозащитни цели, за това следва оценката да се

⁶ Обособена позиция №8 – Изпълнение на Дейност № 1.4. на проект „Осъществяване на поддържащи и възстановителни дейности в гори, земи и водни площи“, по проект „Устойчиво управление на Национален парк „Пирин“ и резерват „Тисата“, финансиран по Оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.” ОКТОМВРИ 2014 г. https://www.zelenizakoni.com/sites/default/files/attachments/i_pasture-compressed.pdf

⁷ Обособена позиция №8 – Изпълнение на Дейност № 1.4. на проект „Осъществяване на поддържащи и възстановителни дейности в гори, земи и водни площи“, по проект „Устойчиво управление на Национален парк „Пирин“ и резерват „Тисата“, финансиран по Оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.” ОКТОМВРИ 2014 г. https://www.zelenizakoni.com/sites/default/files/attachments/ii_6_pasture-compressed.pdf

⁸ http://www.pu-pirin.pirin.bg/images/dokumenti_do_DNP-Pirin/PUNPP_10.03.2016/00-PUNPP_10.03.2016_dnpp.pdf

извърши спрямо съществуващите цели в заповеда за обявяване. Според точка 3 на заповедта, една от целите на зоната е :

„3.2. опазване и поддържане на типовете природни местообитания, посочени в т. 2.3, местообитанията на посочените в т. 2.4 видове, техните популации и разпространение в границите на зоната за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Алпийския биогеографски регион.“

Видно от големия обем данни (анализ на доклада по ОС, данни от дирекциите на националните паркове, други доклади и научни публикации), продължаването на прилагането на интервенцията не само, че няма да помогне да се постигне благоприятно състояние, а напротив, то вече действа в посока увреждане на природните местообитания.

8. Предвид изложеното по-горе, е ясно защо Европейската комисия в своите Коментари относно стратегическия план по ОСП, прави следната препоръка 243⁹ „Поради потенциалното ѝ отрицателно въздействие върху обхванатите тревни местообитания България следва да обмисли възможността за премахване на интервенцията от националните паркове...“.

В случай, че компетентният орган не постанови ясно решение за отхвърляне на интервенцията за пасторализма на територията на трите защитени зони съвпадащи с териториите на трите национални парка, това би представлявало риск от нова хоризонтална процедура по чл.6.2. на директива 9/43/ЕИО.

С уважение:

**Веселина Кавръкова,
Изпълнителен директор
WWF България**

⁹ https://agriculture.ec.europa.eu/document/download/28006a69-e0c5-45c0-b175-8440d4dd6b07_en?filename=observation-letter-bulgaria-annex_bg.pdf